

ኤርትራ

አገዳሲ ርኽቦታት፦ ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ትሕቲ ስርዓት ፕረሲደንት ኢሳይያስ አፈወርቂ፡ ዚተወደበ፡ ቀጻልን ይቐረ ዘይበሃሎን ግህሰት ሃይማኖታዊ ናጽነት ይፍጸም ኣሎ። እቲ ግህሰት ድማ ምስቋይ ወይ ጨካን ኣተሓሕዞ እሱራት ሃይማኖት፣ ናይ ሃውራ ማእሰርትን ብዘይ ፍርዲ ምቕያድን፣ ዚተናውሑ እገዳ ሃይማኖታዊ ንጥፊታት ህዝቢ፣ ከምኡውን ምትእትታዎት ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት እተመዘገባ ሃይማኖታውያን ጉጅለታት ዜጠቓልል እዩ። እዚ ዘሰከፍ ኩነታት ሃይማኖታዊ ናጽነት፡ ንክርስትያናት ወንጌላዊትን ፕንተኮስታልን ከምኡውን መሰኻኸር የሆዎን ብዓቢ ደረጃ ብፍላይ ዜጋጥም እዩ። መንግስቲ፡ ንውሽጣዊ ጉዳያትታ ዝዓበየት ሃይማኖት ክርስትና እታ ሃገር ናይ ዝኾነት ቤተክርስቲያን ኦርቶዶክስ ኤርትራ ዚዕብልል ኮይኑ፡ ንሃይማኖታዊ ንጥፊታት ምስልምናን ብመንግስቲ ዝተሾመ ሓላፊ ማሕበረሰብ ምስልምና ንዝተቐመጠ ሰባትን ዚጭፍልቕን እዩ። ብመንጽር ዘገባ ግህሰታት፡ USCIRF፡ ኤርትራ "ብፍሉይ ኣተተሓሳስብ ሃገር" ወይ CPC ተባሂላ ንክትጽዎፊ ኣብ ዓመተ-2014 ዳግማይ ይምሕጽን። ካብ 2004 ጀሚሩ ድማ USCIRF፡ ምሕጽንታ እናቐረበዩ ዘሎ፣ ክፍሊ ጉዳያት ወጻኢ ድማ ንኤርትራ CPC ተባሂላ ከምእትጽዎፊ ገይሩ ኣሎ።

ድሕረ ባይታ

ፕረሲደንት ኢሳይያስ ከምኡውን ህዝባዊ ግንባር ንዲሞክራሲን ፍትሕን (PFDJ)፡ ኤርትራ፡ ኣብ 1993 ካብ ኢትዮጵያ ናጽነት ካብ ዝረኸበትሉ ግዜ ጀሚሮም ይገዝእዎ ኣለዉ። ንኹሉ ናጻ ንጥፊታት ዚዕፍን ፍጹም ስልጣን፡ ብፕረሲደንት ኢሳይያስን ኣብ ዓንኬሉ ዘለዉን ዝተታሕዘ እዩ። እቶም ምስ ሃይማኖታዊ ወይ ሲቪላዊ ማሕበረሰብ ምትእስሳር ዘለዎም ኣሸሓት ኤርትራውያን፡ ብሰንኪ ግሁድ ወይ ዝተሓሰበ ተቓውሞ መንግስቲ ተአሲሮም ይርከቡ፣ ከምኡውን ስቓይን ግዱድ ማእታትን ብሰፊሑ ይፍጸም። ናይ ውልቂ ጋዜጣታት፡ ፖለቲካውያን ተቓውሞቲ ሰልፍታት ወይ ናጻ ዘይመንግስታውያን ውዳባትን የለዎን፣ ናጻ ህዝባዊ ኣኼባታት ድማ ክልኩል እዩ።

ኣብ 2002፡ መንግስቲ፡ ካብተን ብወግዲ ዝተፈልገ ኣርባዕተ ሃይማኖታት ማለት ኮፕቲክ ቤተክርስቲያን ኦርቶዶክስ ኤርትራ፡ ሱኒ ምስልምና፡ ሮማዊት ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን፡ ከምኡውን ምስ ሃይማኖት ሉተራን ምትእስሳር ዘለዎ ወንጌላዊት ቤተክርስቲያን ወጻኢ ንዝኾና ኩሉን ጉጅለታት ሃይማኖት፡ ከምዚምዘገባ ብምግባር፡ ኣብ ሃይማኖት ዘለዎ ቊጽጽር ኣዛይድዎ ይርከቡ። እተን ክህልዎ ዘይፍተዎ ሃይማኖታዊ ማሕበረሰባት ዝሕተትኦ ጠለባት፡ ዝርዝር ፋይናንሳውን ናይ ኣባላትን ሓበሬታ ከምኡውን ድሕረባይታ ኣብ ኤርትራ ብዘዕባ ዘለዉን ንጥፊታት ክህባ እዩ። ሽሕ እኳ ማሕበረሰብ ባሕሪ፡ ፕረሲፐርተርያን ቤተክርስቲያን፡ ቤተክርስቲያን ሜቶድያንን ኣድቫንቲስታውያንን ሻውዔቲ መዓልትን፡ እቲ ዘድሊ መመልከቲታት ኣቐሪቦም እንተሃለዉ፡ ካብ 2002 ጀሚሩ ግን ዝተመገበ ዝኾነ ሃይማኖታዊ ጉጅለ የለን። ከም ውጽኢት ጠለብ ምዝገባን መንግስቲ ድማ ንዝቐረበ መመልከቲታት ብዚምልከት ስጉምቲ ብዘይምውሳዕን፡ ብዘይካተን ዝተፈቐደን ኣርባዕተ፡ ኩሉን ማሕበረ-ሰባት ሃይማኖት ኤርትራ፡ ኣኼባታት ጸሎት ወይ መርዓታት ዝርከቡ ብግልጺ እምነትን ንክኸተላ ሕጋዊ መሰረት የብለንን። እቲ ኣንጻር ሃይማኖታዊ ንጥፊታት ኣባላት ናይተን ዘይተመዘገባ ጉጅለታት ሃይማኖት ዚግበር መንግስታዊ ጎስጓስ፡ ብቐጻሊ ንክርስትያናት ወንጌላዊትን ፕንተኮስታልን ከምኡውን መሰኻኸር የሆዎ እንተኾነ፡ ንመሰኻኸር የሆዎ ግን ብመሰረት ኣብ 1994 ብፕረሲደንት ብዚወጸ ኣዎጅ፡ ዜግነት ኣይወሃቦምን እዩ። ሓይልታት ጸጥታ ኤርትራ ድማ ኣብ ሓፈሻዊ ኣኼባታት ጸሎትን ሃይማኖታዊ በዓላትን ኣብ ዜጠቓልል ንዝርከቡ ተኸተልቲ እዘን እምነታት ዚኤን ብኣልማማ ማእሰርቲ የካይዱ እዮም።

ኩነታት ሃይማኖታዊ ናጽነት 2013-2014

ዓመጽ ዚመልእ ባይታ፦ ምሻም መራሕቲ ሃይማኖትን ምቁጽጻር ሃይማኖታዊ ንጥፊታትን ኣብ ዜጠቓልል ውሽጣዊ ጉዳያት ናይተን ተፈላጥነት ዝረኸቦ ኣርባዕተ ሃይማኖታት ይቆጸጸር። እዘን ተፈላጥነት ዝረኸቦ ጉጅለታት ሃይማኖት፡ ጸብጸብ ንጥፊታት ኣብ ነፍስወከፍ ሽዱሽተ ኣዋርሕ ንመንግስቲ ክቐርባ ይግደዳ። ካብ ታሕሳስ 2010 ጀሚሩ፡ ክፍሊ ሃይማኖታዊ ጉዳያት ኤርትራ፡ ኣብ ወጻኢ ካብ ዝርከቡ መሻረኸቲ ሃይማኖት ምወላታት ንክይቐበሉ ነዘም ጉጅለታት መምርሒ ከምዝሃበ ይፍለጥ፣ ቤተክርስቲያን ኦርቶዶክስ ኤርትራ፡ ብእኡ ከምዘይትቐየድ ብግልጺ ሓቢራ። ማሕበረሰብ ሃይማኖት ተቐቐሙዎ ክነሱ፡ ክፍሊ ሃይማኖታዊ ጉዳያት፡ ንሙፍቲ ማሕበረሰብ ምስልምና ኤርትራ ይሸይምዩ፣ እቶም ነዚ ሹመት ዝተቐወሙ ኣማኢት ኣሰላም ድማ ተአሲሮም ኣለዉ። ኣንጻር'ቲ ዘውጽኦ ፖሊሲ ድማ ኣብ 2010፡ መንግስቲ ኤርትራ፡ ንኹሎም ሰራሕተኛታትን መራሕትን ሃይማኖት ኣብ ሃገራዊ ወተሃደራዊ ኣገልግሎት ንክሳተፉ ከገድድ ጀሚሩ፣ እዚ ድማ ነቶም ኣብ ዝተመዘገባ ማሕበረሰብ ሃይማኖታት ዝርከቡ ዜጠቓልል እዩ። ካብ

ማሕበረሰብ ካቶሊክን ኦርቶዶክስን ዝኾኑ ብዙሓት መራሕቲ ሃይማኖት፡ ወተሃደራዊ ኣገልግሎት ንሃይማኖታዊ ሕግታት ዚጥሕስዩ ብምባል ነዚ ሓድሽ ውሳኔ ተቋቋሞም እዮም።

ሲቓይ፡ መንግስቲ፡ ንሃይማኖታዊ ናጽነትን ተዛማዲ ሰብአዊ መሰላትን ብምጥሓስ ንዝተቐየዱ እሱራት የሳቕይን ይቕጥቅጥን እዩ። እቶም ዝተፈትሑ ሃይማኖታዊ እሱራት፡ ኣብ ከም ናይ 20-ፉት መገዳዳዚ ኮንተይነራት ወይ ናይ ትሕተ-ምድሪ መዳነኒ ኣብ ዝኣመሰለ ጸቕጢ ዘለዎ ኩነታት ተቐይዶም ከምዝነበሩን ኣዝዩ ልዑል ምቕይያራት ኩነታት ሙቕት ኣብ ዘለዎ ቦታ ከምዝተታሕዙን ንUSCIRFን ካልኣት ተቐጻጸርቲ ሰብአዊ መሰላትን ሓቢሮም። ካብ ቤተማእሰርቲ ዝተፈትሑ ወንጌላውያንን ፔንቴኮስታልያውያንን፡ ካብ ማኣሰርቲ ንኸወጹ፡ ንእምነቶም ንኸክሙዱ ጸቕጢ ከምዚግበረሎም ይሕብሩ። እቶም ብሰንኪ ሃይማኖታዊ ንጥፊታት ንሓጺር ግዜ ይኹን ንነዊሕ ግዜ ዝተኣሰሩ ሰባት፡ መባዛሕቱ ግዜ ወግዳዊ ክሲ ኣይቐርቡሎምን፤ ሕጋዊ ጠበቃ ኣይፍቀደሎምን፤ ሕጋዊ መሰርሕ ኣይፍቀደሎምን ወይ ምብጻሕ ቤተሰብ ኣይግበረሎምን እዩ። እሱራት፡ ብዓውታ ክጽልዩ፡ ክዝምሩ ወይ ክሰብኩ ኣይፍቀደሎምን፤ ሃይማኖታዊ መጻሕፍቲ ድማ ዝተኸልከለ እዩ።

እሱራት ሃይማኖት፡ ክፍሊ ጉዳያት ወጻኢ፡ ዘይመንግስታውያን ውድባት ሰብአዊ መሰላትን ጉጅለታት ጥብቅና ክርስትያንን፡ ኣብዚ ደብዳቤ ዘረገገ ዝቐረበሉ ግዜ፡ ካብ 2000 ክሳብ 3000 ዝኾኑ ሰባት ተኣሲሮም ከም ዘለዎ ግምታቶም ይህቡ። እቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ጸብጻባት ሲቓይ እሱራት ሃይማኖት ድማ ይቐጽል ኣሎ። እቶም ዝበዝሑ ድማ ወንጌላውያንን ፔንቴኮስታልያውያንን ክርስትያናት እዮም። እቶም ፍሉጣት እሱራት ሃይማኖት፡ ነቲ መንግስቲ ኣብ ጉዳያት ዘመሓድርዎ ቤተክርስቲያን ዝገበሮ ምትእትታው ብምቕዋም ብመንግስቲ ከም ዝወርዱ ዝተገበሩ ፓትርያሪክ ኦርቶዶክስ ኣቡነ እንጦንዮስ፡ ካብ 2007 ጀሚሩ ድማ ኣብ ዝተኣሰሮም ይርከቡ፤ እቶም ብዘይ ፍርዳዊ መሰርሕ ወይ ምምሕዳራዊ ክሲ ዘይቀረበሎም ተኣሲሮም ዘለዉ 49 መሰኻኽር የሀዎ፡ ካብዚኣም ሓደ ስሊሲት ድማ ዕድሚኣም ልዕሊ 60 ዓመታት እዩ። እቶም ሰለስተ ድማ ንልዕሊ 15 ዓመታት ተኣሲሮም ዝርከቡ እዮም (ንዝርዝር እሱራት፡ ኣብ ጥብቆ ርኣዩ)፤ ብመንግስቲ ንእተሾመ ሙፍቲ ማሕበረሰብ ምስልምና ኤርትራ ስለእተቐመጹ፡ ዝተኣሰሩ ልዕሊ 180 ኣሰላም፤ ተሓድሶ ዝደልዩ ካልኣት ኣባላት ክህነት ኦርቶዶክስ ድማ የጠቓልል። ኣብ ዝሓለፈ ዓመት፡ ሕክምናዊ ክንክን ስለዘይረኽቡ ወይ ጨካን ኣተሓሕዝ ስለዝተገብረሎም፡ ሞት እሱራት ሃይማኖት ከምዘጋጠመ ጸብጻባት ኣሎ።

ናይ ሃውራ ማእሰርትን ናይ ሓጺር ግዜ ቀይድን ወንጌላውያንን ፔንቴኮስታልያውያንን ክርስትያናት፡ ኣብ 2013'ውን ቀጺሉ እዩ። እቶም ዝተፈትሑ ድማ እምነቶም ንኸክሙዱ ጸቕጢ ይግበረሎም ከምዘሎ ይሕብሩ ኣለዉ።

ንፖሊሲ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ዚምልከት ለበዋታት

ብሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ንመንግስቲ ኤርትራ ንምርካብ ገለ ፈተነታት እኳ እንተተኸየደ፡ እቲ ኣብ መንጎ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካን መንግስቲ ኤርትራን ዘሎ ዝምድና ሕግቕዩ ዘሎ። ዝኾነ ኮይኑ፡ መንግስቲ ኣሜሪካ፡ ኣብ ኤርትራ ንዘሎ ግህሰት ሃይማኖታዊ ናጽነት ብምውጋድ፡ እዋናዊ ምምሕያሻት ንኺግበር ጸቕጢ ኪገብር ይግባእ። ኣብ ርኣሲ መንግስቲ ኣሜሪካ ንኤርትራ CPC ተባሂላ ንኸትጽዋዕ ብቐጻሊ ለበዋ ምቕራብ፤ ን22 CFR 126.1(a) ብምውካስ፡ እቲ ዘሎን ቀጻልን ማዕቕብ መሳርያ ከምዝቐጽል ክትገብር እያ፤ USCIRF ድማ መንግስቲ ኣሜሪካ ከምዚ ዚስዕብ ኺገብር ይግብኡ ብምባል ለበዋ የቐርብ።

- ኣብ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ካብ ዝቐመጡ ኤርትራውያን "ግብሪ ስደተኛ (ዲያስጶራ)" ንኸጽንዕን ብሓይሊ ንኸእክብን ንዘሎ ዓቕሚ መንግስቲ ኤርትራ ከምዚውሰን ንምግባር ምስራሕን ማሕበረሰብ ኤርትራ ዘለዎን ሃገራት ድማ ተመሳሳሊ ግዳድ 'ግብሪ' ንኸእግዳ ምስኣን ምሽራኽን፤
- እቲ ንመንግስቲ ኤርትራ ዚውሃብ ሓገዝ ኺቐጽል እንተኾይኑ፡ ኣብ ዚመጽእ ዝዚፍ ምምሕያሻት ኩነታት ሃይማኖታዊ ናጽነትን ካልእ ሰብአዊ መሰላትን ዚመርኮስ ኮይኑ፡ ከምዚ ዚበለ ሓገዝ ኪቐጽል እንተኾይኑ፡ ንደምክራሲ፡ ሰብአዊ መሰላትን ግዝኣተ-ሕግን ብቐጥታ ተራ ኣብ ዘለዎ ፕሮግራማት ዘቐንዕ ከምዝኾነ ምርግጋጽ፤
- ንፓትርያሪክ ኣቡነ እንጦንዮስ ዜጠቓልሉ ኩሎም እሱራት ሃይማኖት ብዘይ ኩነትን ብቐልጡፍን ንኸፍትሑ፤ ሃይማኖታውያን ጉጅለታት ብወለንታ ከምዝምዘገባ ኸገብርን ኣብ 2002 ብዝወጸ ጠለባት ንዝቐየዱ ጉጅለታት ብቐልጡፍ ከምዝግቡን ከምኡውን ብሃውራ ንዝተኣሰሩ እሱራት ንኸበጽሑም ድማ ንወኪል ሕቡራት ሃገራት ኣብ ናጽነት ሃይማኖት ወይ እምነትን ጉጅለ ስራሕ ሕቡራት ሃገራትን (UN Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief and the UN Working Group) ከፍቅድ፡ ንመንግስቲ ኤርትራ ንጽውዕ፤

- ኣብ መንጎ ኩሎም ማሕበረሰብ ሃይማኖታት ኤርትራ ዝርርብ ንምስላጥ፡ ናይ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካን ኣህጉራውያንን መራሕቲ ሃይማኖትን ምብጻሕ ንክገብሩ ምትብባዕ፡ ከምኡውን ከም ፕሮግራም ፉልብራይት (Fulbright Program)፡ ፕሮግራም ኣህጉራዊ ምብጻሕን ብበጻሕቲ ኣሜሪካውያን ምሁራንን ክኢላታትን ኣስተምህሮ ምሃብ ዚኣመሰለ ትምህርታውን ባህላውን ምልውዋጥ ከምዚሰፍሕ ምግባር፤
- ኣብ ኤርትራ ኣብ ዝካየድ ግህሰት ሃይማኖታዊ ናጽነት ግንዛብ ከምዝህሉ ንምግባርን እሱራት ሃይማኖት ንክፍትሑ ንምጥባቕን ምስ ካልኣት ሃገራት ብፍላይ ምስቶም ኣብ ኤርትራ ኣብ ዕዮ ዕደና ግዳስ ዘለዎምን ካብ ኤርትራ ምስዝመጹ ማሕበረሰባት ሰደተኛታት ኮይንካን ምስራሕ፡ ከምኡውን
- ነቶም ካብ ሃገር ሃዲሞም ዝወጹ ሓተትቲ ዑቕባ፡ ብፍላይ ብሰንኪ ስቓይን ካልእ ሕሱም እተሓሕዘን ስነ-ኣእምሮኣዊ ሓገዝ ዘድልዮም ሰባት ደገፍ ንምሃብ ንቤትጽሕፈት ላዕለዋይ ተጻዋዒ ሰደተኛታት ሕቡራት ሃገራትን (UNHCR) ዘይመንግስታውያን ወድባትን ተወሳኺ ሓገዝ ምሃብ፡፡